

Milující matka a jediný syn...
a jeho nová přítelkyně.

MOA HERNGREN TCHYNĚ

Přeložila Edita Petrášová

 metafora

Jako samoživitelka měla Åsa se svým jediným synem vždy blízký vztah. Všechno se však změní, když si syn najde novou partnerku, která brzy otěhotní. Åsa se usilovně snaží najít cestu ke své snaše, ta ovšem její chování považuje za bezohledné. Åsa tak čelí bolestivému poznání, že už není nejdůležitější osobou v synově životě, a ocitá se na vedlejší koleji. Hrozí jí, že ztratí své nejbližší a zůstane úplně sama.

To je předehra k napínavému rodinnému dramatu, v němž Moa Hengren svým výjimečným citem pro psychologii mezilidských vztahů rozkrývá příběh o mateřské lásce, vzájemném nepochopení a samotě.

Tchyně je silný příběh o nejužších vztazích, které máme, a o tom, jak těžké může být takové vztahy udržet, jsou-li role, jež jsme považovali za samozřejmé, proměněné či narušené.

„Další kniha od Moy Hengren, kterou nelze odložit.“

– Sveriges Radio

„Moa Hengren napsala provokativní a zároveň srdcervoucí román, který skvěle vystihuje, jak těžké může být ve vztahu komunikovat a jak není vždy snadné pochopit, že nás ostatní nevnímají stejně, jako se vnímáme my sami. S citem a ohleduplně se proplétá ve složitých situacích, se kterými se jistě mnozí z nás dokážou ztotožnit.“

– Journalisten, Švédsko

Již vyšlo:

Moa Herngren
TCHYNĚ

Přeložila Edita Petrášová

Upozornění pro čtenáře a uživatele této knihy

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této tištěné či elektronické knihy nesmí být reprodukována a šířena v papírové, elektronické či jiné podobě bez předchozího písemného souhlasu nakladatele. Neoprávněné užití této knihy bude trestně stíháno.

Automatizovaná analýza textů nebo dat ve smyslu čl. 4 směrnice 2019/790/EU a použití této knihy k trénování AI jsou bez souhlasu nositele práv zakázány.

Tato kniha je literární fikce.

Všechny postavy a události jsou autorským výtvorem.

Copyright © Moa Herngren 2020

First published with the title *Svärmodern* in 2020 by Norstedts, Stockholm

Published with agreement with Salomonsson agency

Translation © Edita Petrášová, 2024

Czech edition © Grada Publishing, a. s., 2025

All rights reserved

ISBN 978-80-7625-896-9 (ePub)

ISBN 978-80-7625-895-2 (pdf)

ISBN 978-80-7625-904-1 (print)

TCHYNĚ

MOJE MÁMA PRÁVĚ zemřela, ale já víc truchlím pro svého syna. Ten není mrtvý. Naopak, víc živý už být nemůže. Bydlíme ve stejném městě, téměř ve stejné čtvrti. Pokud člověk rád chodí, tak je to z Gröndalu do Midsommarkransenu pěšky kousek. Když se jde rychle, je to přesně třicet minut. Ačkoli v poslední době jezdím většinou autem, hlavně když chci být na místě včas. Nemám energii, jakou jsem měla dřív. Když mám štěstí, tak se Andreas zrovna vydává se Samem do školky a já je zahlédnu, jak vycházejí z bílých vrat. I když dneska už se neříká školka, jako když byl Andreas malý. Tolikrát mi připomínal, že se to jmenuje mateřská škola. To samozřejmě ještě předtím, než se mnou přestal mluvit. Než všechno skončilo.

Když ho Andreas odvede, obvykle jedu na ulici Vattenledningsvägen, která leží ve stejné čtvrti hned za rohem, a čekám, až otevrou obchod. Dneska tam jedu rovnou.

Od úst mi stoupá pára a pohybuju zmrzlými prsty u nohou ve snaze probrat je k životu. Neodvážuju se riskovat, že mě Andreas spatří. To by všechno jen zhoršilo. Jako tenkrát, když jsem šla kolem jejich květinářství a Andreas se rozzuřil, přestože jsem ho chtěla pouze pozdravit.

„Máme dohodu,“ řekl a tím myslel, abych ho nechala na pokoji. Jenže dohoda je přece založena na tom, že se lidi dohodli. A tady rozhodl Andreas, že nesmím vídat jeho ani Sama, a já se s tím nedokážu vyrovnat.

Čekám trpělivě v autě na svou denní dávku, o pár vchodů dál, aby mě nebylo vidět. Jako hladovějící, který se snaží přežít z drobků, které ho nikdy nenasytí. Z vedlejšího sedadla vylovím termohrnek, abych se zahřála trochou kávy, jenže ta mezitím vychladla. Pomyslím si, že si musím koupit lepší hrnek.

Najednou vyjde Andreas na chodník a stahuje markýzu. Zdá se, že je trochu opálený. Možná byli někde pryč. Během Velikonoc jsem je neviděla. Jejich byt byl zatemněný a v obchodě měli záskok. Samozřejmě že nevím, kde byli. Na instagramu už mě dávno zablokovali. Když byla máma naživu, mohla jsem se podívat přes její účet, většinou jsem si stáhla fotky z jejího telefonu a přeposlala si je. Jenže když máma zemřela, tahle cesta se mi uzavřela.

Andreas zamete dlouhým koštětem chodník a vystaví dřevěný truhlík s vínovým vřesem a břečtanem. A pak vynesete ještě další truhlíky. Pracuje rychle a promyšleně a já pozoruju jeho pohyby. Jsou jemné jako při tanci. Pak vyjde Josefin se Samem po boku. Proč není Klouček ve školce? Je nemocný? Tvářičky má růžové a vypadá ufnukaně. Proč s ním radši jeden z nich nezůstal doma? Kluk by měl být v posteli, místo aby ho tahali do práce. Asi toho mají hodně a nejde to.

Přála bych si, abych mohla otevřít dveře od auta, vylézt a zvolat, že si ho můžu vzít. Klidně mi ho dejte! Žádný problém. Já mám přece spoustu času. Může u mě i přespát. To bude prima. Nemusíte si dělat starosti, taky potřebujete jako rodiče trochu času pro sebe a věnovat se jeden druhému.

Chci jim říct takové ty věci, co tchyně říkávají. Jenže to nejde. Nesmím. Takže mlčím. Dál sedím za volantem s neviditelným roubíkem v ústech a očima je sleduju. Josefin jde se Samem dovnitř. Andreas je stále venku, naposledy pohlédne na rostliny a zkontroluje, jestli na něco nezapomněl. Pečlivě, jak to on umí,

poupraví pár květináčů a zmizí v krámě. Dnešní představení skončilo. Uvědomuju si, že mám mokré tváře, už zase brečím. Ani nevím proč. Kvůli mámě, Andreasovi, Samovi?

Vedle mě zastaví auto, zatímco jiné sjíždí z obrubníku. Žena za volantem mi věnuje pohled a pak se rozpačitě odvrátí a pokračuje dál. Je hanba dívat se? Jsem tak ubohá? Takoví jako já volají psychologům, prosí o radu a žadoní o útěchu. *Pomoc! Můj syn se mnou přerušil veškerý kontakt, nesmím se vídat se svým vnukem.*

Chci sešlápnout plyn až na podlahu. Dojet tu ženu v autě a povědět jí, co se stalo. Vysvětlit jí, proč to takhle skončilo. To vlastně nebyla jen moje chyba! Nebo...? Co když to byla jen moje chyba? Sevře se mi žaludek. Ani dneska nebudu schopná pracovat.

ČÁST PRVNÍ

Åsa

BYL TO ZVLÁŠTNÍ pocit těšit se na pohřeb vlastní mámy. Kdyby to ode mě Andreas s Josefin slyšeli, pochopitelně by jim to jen potvrdilo, co jsem to za strašnou ženskou. Já však svou mámu pohřbít nechtěla. Nechtěla jsem, aby byla mrtvá. Šlo o to, že uprostřed všeho toho zármutku jsem byla nadšená, že se budu moct potkat s Andreasem a Samem. Přes mámu se s nimi znovu spojit. Až do konce se mi snažila dodávat naději, ačkoli nechápala, jak je ta situace neuvěřitelně těžká. Přesto jsem si nepřála nic víc, než aby měla pravdu se svým klišé, že *„to nakonec bude dobrý, a pokud ne, tak není ještě všem dnům konec“*. I když pro ni to teď konec byl a nic nebylo dobrý.

Těžká květinová vůně zaplnila kostel. Máma si přála mít pohřeb v Segloře, ale ta byla samozřejmě plně obsazená, a tak z toho byl, coby druhá nejlepší alternativa, kostelík Djurgårdskyrkan. Nejspíš by se jí taky líbil, i když v jejích uších neměl takový zvuk. Podle maminčina přání byla rakev zahalená do značkové látky firmy Josef Frank a obložená věnci od přátel a rodiny.

*Odpočívej v pokoji
Poslední pozdrav
Drahé Maggie*

Nebyla jsem schopná přijmout fakt, že tam vlastně leží moje mrtvá máma a ty texty u věnců patří jí. Stejně jako jsem nebyla schopná shrnout v několika slovech na hedvábné stuze, co jsem cítila k člověku, který mě porodil a provedl životem. Nebylo to mezi námi vždycky snadné. Kam až mi paměť sahá, měla ode mě jakýsi odstup a nechtěla si „hrát na city, protože i tak to bude dobrý“. Životem jsme spolu prošly povrchními řečmi, a tak jsem si byla bližší s tátou. Přesně jako si byla máma bližší s Andreasem. Jako by láska mezi mámou a dítětem přeskočila generaci. Ale milovala jsem ji.

Andreas stál vepředu u oltáře a připevňoval kytičky z bílých růží na krajní židle z borovicového dřeva, které byly seřazeny v řadách. Když mě uslyšel přicházet, vzhledl, a když zjistil, že jsem to já, jeho pohled potemněl. Se zaťatými čelistmi odhodlaně pokračoval v připevňování kytic. Bojovala jsem se strachem a přinutila se jít dál vpřed, i když jsem věděla, že to bude bolet.

„Krásně jsi to udělal,“ řekla jsem ve snaze zapříst rozhovor.

Andreas zarytě odřezával malým nožíkem stonky listů.

„Většinu udělala Jossan.“

„Moc hezké. Babičce by se to moc líbilo.“

Andreas přikývl a pokračoval v práci.

„Andreasi... já...,“ pokusila jsem se, ale on mě přerušil.

Uprostřed pohybu se zarazil a provrtával mě svým tvrdým pohledem. Zrovna jsem se chystala říct *promiň*, když vtom se ze dveří ozval dětský hlas.

„Tati!“

Přibíhal Sam a já jsem si sedla na bobek, abych ho přivítala. V dalším okamžiku mě bez povšimnutí minul a skočil Andreasovi do náruče.

„Ahoj, kámo. Půjdeme pro mámu?“ řekl Andreas najednou vřelým a láskyplným hlasem.

Vzal Sama za ruku a vydal se s ním naproti Josefin, která přicházela hned po Samovi. Musela jsem se přinutit k úsměvu. Za chvíli to začne. Pak budu smět plakat.

Stina a Björn tam byli taky. Objali mě a řekli, že na mě mysleli a že se mám ozvat, pokud by mi mohli jakkoli pomoci.

Nejprve mě potěšilo, že o mě mají starost. Že se o mě zajímají. Pak jsem ale zahlédla něco ve Stinině pohledu. Na Björnových zaťatých čelistech. Pochopila jsem, že jim bylo nepříjemné, že se mnou musí mluvit. Nebyli tam kvůli mně. Už nic nebylo kvůli mně. Jak jinak. Bylo naivní myslet si, že je to jinak.

*

Ze zvonice bílého dřevěného kostelíku se rozezněl zvon a poslední dějství pro Maggie Bergovou mohlo začít. Máma si vybrala farářku, která, jak řekla, „měla jméno“ a kterou měly všechny její zemřelé kamarádky. Překvapilo mě, jak byla tato farářka nezvykle uvolněná a dobrá. I tak jsem si říkala, že by maminičky kruhy daly přednost někomu výraznějšímu, ale tahle kazatelka v sobě měla klid a vřelost, jež přinášely v danou chvíli útěchu. Pak předala slovo Andreasovi. On měl pronést řeč, kterou bych já nezvládla.

Josefin mu pevně stiskla ruku a pak Andreas vstal a šel k rakvi. Očividně se snažil zadržet slzy, polykal a začalo mu škubat v oku. V lavicích nikdo ani nedýchal. Andreas si odkašlal, rozložil si malý papírek a z paměti přeříkal text. Jeho hlas byl monotónní a mechanický, jako by patřil robotovi. Aby tohle zvládl, musel odložit emoce.

„Naučila jsi mě, že všechno, co roste, potřebuje výživu. Květiny i lidi. Velcí i malí. Tys mi dávala výživu po celé mé dětství. U tebe doma jsem se vždycky cítil bezpečně. Děkuju ti, babičko. Mám tě moc rád a slibuju, že se ti budu starat o kytky a budu jim dávat potřebnou výživu.“

Hlas se mu zlomil a z různých stran byl slyšet vzlykot a posmrkávání. Šustění a hledání kapesníků. Snažila jsem se zachytit

Andreasův pohled, ale zíral přímo před sebe na zelený oltářní koberec a pak se vrátil na své místo. Začaly hrát varhany, které mě vrátily do doby, kdy táta zemřel. „Nádherná je země.“

Věky přicházejí

Věky odcházejí

Pokolení střídá pokolení.

Andreasovi bylo tenkrát jen patnáct. Seděli jsme spolu v kostele Gustava Adolfa a drželi se za ruce. Zapomněla jsem kapesníky, a tak jsme plakali a střídavě se otírali do mé šály. Pak jsme sklopili hlavy a společně zpívali.

Poslední sbohem. Tentokrát jsem musela jít dopředu k rakvi sama. Na druhé straně stáli Andreas s Josefin se Samem v náruči. Neutěšovala ho má ruka, nýbrž Josefinina. Bylo to zvláštní, přestože to bylo přirozené. Nevyhnutelné střídání sil, které začalo už dávno, ale stále nelítostně bolelo. Pomalu, ale jistě jsem byla zatlačována dál a dál do zákulisí.

MÁMA JE ULOŽENÁ na Námořnickém hřbitově. Na takové místo se tu po staletí bezúspěšně čeká v pořadníku, který se jí ale nějakým způsobem podařilo obejít. Máma dokázala okouzlit a umluvit kohokoli. Navrhovala jsem jí urnový háj, který je hned vedle, ale o ten neměla absolutně zájem. Nechtěla se tam tísnit s ostatními. „Člověk má mít své vlastní kupé,“ prohlásila, ačkoli se ráda družila a milovala velké party. Samozřejmě šlo o status. Takže teď má vysoce žádaný hrob na Námořnickém hřbitově mezi korvetními kapitány a vyšší třídou z Östermalmu a Djurgårdenu. Pod přírodním kamenem, který jsem vybrala já. Tohle rozhodnutí nechala na mně, což bylo celkem s podivem. Zřejmě hranice její potřeby vše kontrolovat končila u rakve a pohřební hudby.

Prošla jsem klenutou bránou z červených cihel. Na druhé straně zdi stále stojí žlutý dům, kde byla v šedesátých letech moje školka. Dneska už ale slouží něčemu jinému. Nikdy jsem ten velký kolektiv neměla ráda a vždycky se mi stýskalo po mámě. Možná proto, že jsem byla jedináček a neměla jsem společenský trénink. Zřejmě i proto jsem se cítila tak dobře s Andreasem, když jsem se sama stala matkou. Když Janne zmizel, byli jsme to my dva. Vždycky my dva. A mnohem později ještě Heidi.

Než se objevila Josefin a narodil se Sam. Potom se všechno změnilo.

Kousek od brány hřbitova leží maminčin hrob.

*Margareta „Maggie“ Bergová
Navždy v našich srdcích*

Růži pod nápisem nakreslil Andreas. Někdy si říkám, že se stejně dobře jako floristou mohl klidně stát ilustrátorem nebo architektem. Díky svému talentu měl na víc než jen na ten krámek. Ale tohle si o svých dětech myslí asi všichni. Že jsou geniální a že by dokázaly víc, jen kdyby chtěly.

Měla jsem s sebou malý keřík růží v hliněném květináči a doufala, že vydrží déle než levandule, kterou jsem koupila posledně a která to už vzdala a uschla. S radostí bych nakoupila u Andree, jenže to přirozeně nešlo. Takže jsem se místo u něj zastavila v květinářství Bruun Blommor na Karlavägen. Pořádně mi to provětralo peněženku, ale věděla jsem, že by máma ocenila, když přátelé, kteří ji přijdou navštívit, uvidí květiny nejvyšší kvality. Tohle se u ní vždycky počítalo. A je jedno, jestli je naživu, nebo ne.

Dorazila jsem na hřbitov a cítila téměř úlevu. Je to přirozené místo, kde se pláče a kde se smí truchlit. V tom smyslu se zrovna hodilo, že máma zemřela. Že to přišlo po tom, co jsme se přestali stýkat s Andreasem a Josefin. Samozřejmě tím nemíním, že se něco takového může někdy skutečně „hodit“, to opravdu ne. Navíc jsem ji teď potřebovala víc než kdy jindy. Ale aspoň jsem nemusela svým klientům vysvětlovat, proč se potácím v bezedném smutku. Bylo to přirozené a pochopitelné. Nikdo se nevyptával, proč zůstávám na nemocenské nebo proč ruším přednášky. Ze všech stran jsem byla zahrnována starostlivostí a láskou. Co by si o mně pomysleli, kdyby znali pravý důvod? Soudili by mě? Mysleli by si, že jsem špatný člověk? Nebo že svou mámu řádně neoplakávám?

V té době jsem truchlila pro takové divné věci. Třeba že máma leží tady, a ne vedle táty na Lesním hřbitově. Námořnický hřbitov